

СЛОВТВІР ЯК СПОСІБ ПОПОВНЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ МОЛОДІЖНИХ СОЦІОЛЕКТІВ У СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

Кравець О. І.

*аспірантка кафедри східної і слов'янської філології
Київський національний лінгвістичний університет
вул. Лабораторна, 5/17, Київ, Україна
orcid.org/0000-0003-4293-0030
kravetsolena71@gmail.com*

Ключові слова: *молодіжний
словотвір, молодіжний
соціолект, продуктивні
способи словотворення,
словотвірні моделі,
систематизація способів
словотворення.*

У межах пропонованої розвідки окреслено комплексний аналіз словотвірних моделей японського молодіжного соціолекту як найбільш активного каналу творення та поширення мовних новоутворень. Молодіжний словотвір 「若者語の造語法」 [wakamonogo no zougoho] у статті розглядається з погляду відхилень від усталених норм загальнонародної японської мови, який має власні правила словотвору, та в основі якого лежить творчий підхід з залученням загальнономовних ресурсів. Словотвір як джерело поповнення молодіжного словникового складу несе в собі номінативну та емоційно-експресивну функції.

Уперше здійснено спробу систематизувати лексичні одиниці молодіжного соціолекту відповідно до словотвірної парадигми японської мови. У розвідці виявляються та аналізуються послідовності в системі словотвору молодіжного соціолекту порівняно з послідовностями нормативної системи японської мови. Досліджуються способи словотворення молодіжної мови та ступінь їх продуктивності, при цьому увага зосереджується на морфологічних та лексико-семантичних продуктивних рівнях словотворення, з наведенням прикладів фактичного використання.

Аналіз фактичного матеріалу показав, що продуктивними способами молодіжного словотворення є словотвірні моделі на морфологічному рівні: скорочення, афіксальний спосіб словотворення, англійськомовні запозичення, словоскладання, словотвірні моделі «словесної гри»; та на лексико-семантичному рівні: метафори та метонімія. Висока продуктивність зазначених вище словотвірних форм японського молодіжного соціолекту пояснюється простотою деформації слів, які створюють стилістично занижений ефект та несуть емоційно-оцінний компонент у своїй структурі.

Здійснений аналіз словотворення сучасного молодіжного соціолекту є цілком доцільним і перспективним у прогнозуванні процесу зміни та збагачення нормативної японської мови. Систематизація молодіжних способів словотворення відкриває нові перспективи в дослідженні словотвірних інновацій та розширює розуміння мовної картини світу сучасної японської молоді.

WORD FORMATION AS A WAY OF REPLENISHING THE VOCABULARY OF YOUTH SOCIOLECTS IN THE MODERN JAPANESE LANGUAGE

Kravets O. I.

Postgraduate Student at the Department of Eastern and Slavic Philology

Kyiv National Linguistic University

Laboratorna str., 5/17, Kyiv, Ukraine

orcid.org/0000-0003-4293-0030

kravetsolena71@gmail.com

Key words: *youth word formation, youth sociolect, productive ways of word formation, word formation models, systematisation of ways of word formation.*

This study outlines a comprehensive analysis of word-formation models of the Japanese youth sociolect as the most active channel for the creation and dissemination of linguistic innovations. Youth word formation 「若者語の造語法」 [wakamonogo no zougohō] is considered in the article from the point of view of deviations from the established norms of the common Japanese language, which has its own rules of word formation and is based on a creative approach with the involvement of common language resources. Word formation, as a source of replenishment of youth vocabulary, has nominative and emotional-expressive functions.

For the first time, an attempt is made to systematise lexical items of the youth sociolect in accordance with the word-formation structure of the Japanese language. The study reveals and analyses the sequences in the word formation system of the youth sociolect in comparison with the sequences of the normative system of the Japanese language. The ways of word formation in the youth language and the degree of their productivity are investigated, focusing on the morphological and lexical-semantic productive levels of word formation, with examples of actual/real use.

The analysis of the factual material has shown that the most productive ways of youth word formation are word-formation models at the morphological level: abbreviations, affixal word formation, English borrowings, word compounding, word-formation techniques of “word play”; and at the lexical and semantic level: metaphors and metonymy. The high productivity of the above word-formation forms of the Japanese youth sociolect is explained by the simplicity of deformation of words that create a stylistically understated effect and carry an emotional and evaluative component in their structure.

The analysis of the word formation of the modern youth sociolect is quite appropriate and promising in predicting the process of change and enrichment of the normative Japanese language. The systematisation of youth word formation methods opens up new perspectives in the study of word formation innovations and expands the understanding of the linguistic picture of the world of modern Japanese youth.

Постановка проблеми. Природна мова постійно перебуває в процесі розвитку, і разом з цим відображує зміни, які відбуваються у соціальному житті людини. Виникнення будь-яких нових явищ у житті суспільства неодмінно призводить до змін у словниковому складі мови. Утворюються нові лексичні одиниці, змінюється морфологічна структура наявної лексики, її фонетичне оформлення, лексичне значення та слововживання. У контексті зазначених змін важливою і перспективною сферою лінгвістичних досліджень роз-

витку мови є вивчення молодіжного соціолекту та його способів словотвору. Адже саме в комунікативному середовищі молоді найбільш виразно розкриваються динамічні зміни в мові, які надалі впливають на мовну систему загалом [1, с. 47]. У загальній мовній системі молодіжний соціолект є одним із найбільш активних каналів поширення мовних новоутворень. Динамічність та рухливість лексичного складу молоді найкращим чином фіксує реальність життя та відображає дійсний стан мови. Це проявляється і у появі нових слів та значень, і в

зміні семантичної структури та об'єму лексичних одиниць.

Дослідження молодіжного соціолекту та його способів словотворення дозволяє простежити хід розвитку національної мови й тенденції формування мовних та соціально-культурних пріоритетів молоді сучасної Японії.

Аналіз основних джерел. Вивчення мови молоді, каналів її лексичного збагачення відповідає запитам сучасної лінгвістичної науки та постійно перебуває у центрі уваги вітчизняних і закордонних науковців. Специфіку мовної картини світу молодіжних соціолектів розглядають І. Бодуен де Куртене, У. Лабов, М. Маковський, С. Мартос, Л. Ставицька, І. Щур, О. Горбач, Й. Дзендзелівський, Т. Шібата (柴田武), Я. Кітахара (北原保雄), Н. Ямагучі (山口中味), І. Фуміо (井上文雄), Т. Кояно (小矢野哲夫), Й. Кувамото (桑本裕二). Пропоноване дослідження словотвору молодіжних соціолектів японської мови значною мірою спирається на праці видатних японських лінгвістів. Зокрема, І. Іноуе (井上逸兵) [2], К. Мацуда (松田謙次郎) [3] вивчали молодіжний словотвір Інтернет простору, Я. Кітахара (北原康雄) [4; 5] досліджував словотвірну модель 「KY 式日本語, К. Хоріо (堀尾 佳以) [6; 7] велику увагу приділив вивченню молодіжного словотвору у соціальних мережах та його вплив на зміну мови, Х. Кобудзоно (窪蘭晴夫) [8] вивчав механізми творення молодіжних слів в діахронічному розрізі, А. Йонекава (米川明彦) [9; 10; 11] представив ґрунтовну класифікацію та аналіз способів словотвору молодіжних соціолектів японської мови.

Актуальність дослідження зумовлена загальним спрямуванням сучасної лінгвістики на комплексне вивчення молодіжних соціолектів. Проте огляд наукових праць у площині мовознавчих студій свідчить про недостатню вивченість словотвірного аспекту японської молодіжної мови.

Мета нашого дослідження полягає у вивченні способів словотворення молодіжного соціолекту як основного каналу поповнення словникового складу мови молоді у сучасній Японії. Для досягнення поставленої мети виникає необхідність послідовного розв'язання завдань: вивчити та систематизувати способи поповнення словникового складу молодіжних соціолектів; визначити найбільш продуктивні словотвірні моделі молодіжного соціолекту сучасної Японії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Молодіжний соціолект як один із соціолектів нормативної японської мови, вирізняється обмеженістю кола носіїв, вибірковістю соціальної стратифікації, заниженістю мовленнєвого стилю та слугує своєрідною уніфікованою ланкою між ненормативними мовними явищами та літературною нормою японської мови. У сучасному

японському лінгвістичному просторі мову молоді позначають терміном 「若者語」 [wakamonogo] (букв. пер. «молодіжна мова»). 「若者語」 [wakamonogo] – це соціальне явище сучасної японської мови, «мова неформального спілкування молоді віком від 12–13 (середнього шкільного віку) до 25–30 років, здебільшого не зрозуміла для представників старших поколінь, вирізняється відхиленнями від загальноприйнятих мовних норм, несе в собі риси мовної гри, яку молодь використовує для підтримки, стимулювання розмови» [10, с. 16].

Характерними рисами молодіжного дискурсу є невимуслене, жартівливе, з високим ступенем емоційності спілкування використання стилістично зниженої лексики, прагнення до самовираження та індивідуальності, що і призводить до появи унікальних засобів вираження нових, нестандартних лексичних одиниць у молодіжному мовленні. А. Йонекава (米川明彦), з іменем якого пов'язані найвідоміші теорії молодіжних соціолектів Японії, зазначає, що вагомим джерелом поповнення молодіжного словникового складу та виникнення неологізмів у мові молоді є словотвір, який несе в собі дві основні функції: емоційно-експресивну та власне номінативну [9]. Тим самим лінгвіст підкреслює вагомість словотвору не тільки як джерела поповнення та збагачення словникового складу молодіжного соціолекту, а і як засіб реалізації комунікативної функції.

Способи словотворення молодіжного соціолекту 「若者語の造語法」 [wakamonogo no zougohō] у сучасній японській мові є цікавим феноменом. На перший погляд, вони відображають процеси, які відбуваються у літературній мові, за уважнішого ж розгляду виявляється цілий спектр особливостей, не притаманних нормативній японській мові. Попри те, що всі словотвірні процеси в мові молоді відбуваються так само, як і в літературній мові, водночас молодь у своєму прагненні до оновлення, творчості, оригінальності вдається до абсолютно нових, відмінних форм словотвору. З погляду відхилень від усталених мовних норм, молодіжний словотвір розглядає А. Йонекава. Лінгвіст молодіжну словотвірність розцінює як «живий експеримент», а свободу від норм бачить передусім у вільному, незалежному використанні слів, творенні нових слів та пересмисленні наявних термінів [10, с. 918]. Молодіжний соціолект, як підваріант мови, має власні правила словотвору не типові іншим складникам загальнонародної мови. При цьому всі номінативні процеси відбуваються відповідно до потреб носіїв, які ними послуговуються, а посталі явища утворюють власну словотвірну систему.

Молодіжні соціолекти сучасної японської мови творяться за словотвірними моделями, влас-

тивими загальнонародній японській мові. Варто зазначити, що в основі молодіжного словотвору лежить творчий підхід із залученням стандартизованих загальномовних ресурсів. Ґрунтовну класифікацію способів словотворення молодіжних соціолектів японської мови представив А. Йонекава [9, с. 590], поділивши пласт вакамоного на дві групи: 1) новостворена лексика, яка немає аналогів у стандартній японській мові; 2) лексика створена через семантичні, морфологічні зміни уже наявної лексики стандартної японської мови. При цьому виділивши найбільш продуктивні рівні молодіжного словотвору – морфологічний (афіксація, словоскладання, абрєвіація, запозичення, редуплікація) та лексично-семантичний (виділення нових значень слова та розчеплення значень на омоніми). У подальшому нашому дослідженні, для здійснення структурного аналізу японського молодіжного словотвору та визначення найбільш продуктивних способів словотвору, ми частково будемо опиратися на вище зазначену класифікацію способів молодіжного словотвору.

I. Морфологічний рівень способів молодіжного словотворення.

1. Скорочення 「略語」 [ryakugo].

Аналіз фактичного матеріалу розвідки дозволяє стверджувати, що провідною тенденцією поповнення лексичного складу японських молодіжних соціолектів є **словотвірні скорочення** 「略語」 [ryakugo]. Висока функційна активність згаданого способу пояснюється «мотивацією економити» [8, с. 82], «дозволяє говорити коротко і бути зрозумілим» [13, с. 4–12], «пришвидшує темп розмови, тим самим полегшує сам процес спілкування та додає грайливості» [9, с. 50].

1.1. Усічення компонентного складу соціолектичних одиниць

Словотвірні моделі 「略語」, дотримуючись засад А. Йонекава, ми проаналізували залежно від відсіченої частини слова/словосполучення/речення. Для більш виразного і структурного аналізу, у межах цієї класифікації розбили типи словотвірних скорочень на три групи, з редукуванням слів шляхом скорочення початкового/середнього/кінцевого елементу слова.

1. Скорочення одного складника простого/складного слова. Наприклад, (усічення кінцевого елементу): おそろ[い] (жахливий, страшний); キャラ[クター] (персонаж п'єси, аніме, манго); ワンパ[ターン] (одна спроба, шанс); (усічення середнього елементу): きわ[ど]い (небезпечний, загрозливий); むず[かし]い (складний, заплутаний); 面ど[う臭]い (набридливий); (усічення початкового елементу): [友]達 (товариш); [使]い走り (хлопчик на побігеньках); [睡]眠楽 (спляча красуня).

2. Скорочення двох і більше складників простого/складного слова. Наприклад, (усічення кін-

цевого елементу першої й другої частин слова): そ[れ]ま[じ] (це дійсно так?); 学[生]食[堂] (шкільна столова), 了解[り] (よう解) (зрозуміло); 一[般]ピ[ープル] (пересічні люди); (усічення початкового елементу першої й другої частин слова): [自]動[車]校 (автошкола); (усічення кінцевого елементу першої частини й початкового елементу другої частини слова): 気も[ち]悪[い] (відчувати огиду); 学[生][会]館 (будинок студентства); (усічення початкового елементу першої частини й кінцевого елементу другої частини слова): [自]宅通[学] (шлях зі школи додому); [第]一外[国語] (основна мова, яка вивчається); [試]験勉[強] (підготовка до іспиту); (усічення кінцевого елементу першої частини слова): パーティ[券] (квиток на вечірку); (усічення кінцевого елементу другої частини слова): 朝一[番] (спозаранку); 自己中[心] (егоцентричний); 家事手つ[だい] (допомога по домогосподарству).

3. Скорочення висловлювань/речень. Наприклад: あり[がとう]ござ (います) (дякую), あ[りがとう]ござ[いま]す (глибше скорочення, дякую); あけ[まして]おめ[でとう] (3 Новим роком); とり[あえず]ま[あ] (хоч там як, перш за все); かな[り]やば[い] (доволі небезпечний); 完[全]に[つま]らない (абсолютно нудний, абсолютно нічемний); 十八[歳未]満[禁]止 (заборони до настання 18 років); ソー[シャル]メ[ディア]活[動] (пошук роботи через соціальні мережі); 失[去]联[系] (втратити контакт).

1.2. Ініціальні абрєвіатури (頭文字語). «Стиль KY» 「KY式日本語」

Прагнення до максимальної економії мовних засобів призводить до появи максимально коротких за об'ємом скорочень у мові молоді. Однією із таких інновацій у сучасному молодіжному словотворі є словотвірна модель «Стиль KY» 「KY式日本語」 [KY shiki nihongo]. Це абрєвіатури, утворені з початкових латинізованих букв слів японських словосполучень/фраз і є унікальними для японського молодіжного словотвору. 「KY」 [ke:wai] – абрєвіатура записана латиницею від японського фразеологізму 「空気が読めない」 [Ku:kiga Yomenai] (не володіти ситуацією), наприклад, 「彼がKYだ」 (він зовсім не володіє ситуацією). Є також ціла низка акронімів, похідних від KY, наприклад: KYB [=空気読めないバカ] (дурень, ні в чому не розуміється); KYG [=空気読めなくてゴメン] (вибачте, не зовсім розуміюсь в ситуації); RKY [=リアルに空気読めない] (абсолютно не володіти ситуацією). Своєю унікальністю, KY значно відрізняється від традиційних словотвірних моделей, як у молодіжному словотворі, так і загалом у нормативному, наприклад: MK5 [=マジキレル5秒前] (бути трохи роздратованим); ODD [=お前、大学どうする] (які твої плани, щодо вступу до

університету?); KNH [=教科書・ノート・筆記用具] (підручники, зошити).

1.3. 「ら抜き言葉」 [RA nuki kotoba] як форма уніфікації системи мови

Ще один із варіантів скорочення у японському молодіжному словотворі, який повністю ігнорує правила нормативної граматики, є так званий **неграматичний спосіб скорочення** 「ら抜き言葉」 [RAnuki kotoba] (досл. слова без RA). 「ら抜き言葉」 – це варіант потенційної форми дієслова, сформований через додавання дієслівного суфікса 「~られる」 до першої основи, другої та третьої груп дієвідміни дієслів без 「ら」 [RA]. Наприклад, замість нормативних потенційних форм дієслів 「食べられる」 [taberareru] (могти їсти), 「見られる」 [mirareru] (могти бачити), 「来られる」 [korareru] (могти прийти), утворюються форми 「食べれる」 [tabereru], 「見れる」 [mireru], 「来れる」 [koreru].

2. Афіксальні способи словотворення 「派生語」 [haseigo].

Другим за частотою функціонування у японському вакамоного є **афіксальний спосіб словотворення**, який разом зі скороченнями та англійськомовними запозиченнями є одним із трьох основних засобів творення молодіжних соціолектів. У сучасній молодіжній мові спостерігається використання як нормативних афіксів (наприклад: дієслівний суфікс ~する [suru]; прикметниковий суфікс ~っぽい [ppoi]; іменниковий ~ちゃん [chyan]; т.ін.), так і низки афіксів, не характерних для нормативної японської мови, або нормативних афіксів з нестандартним використанням (наприклад: дієслівний суфікс ~る [ru]; прикметниковий ~チック [chikku]; іменниковий ~イング [ing]; т.ін.) [12, с. 638].

2.1. **Словотвірна модель 「ることば」 [RU kotoba]** (досл. пер. (слова/форма на РУ) – це нові дієслова, утворені шляхом приєднання дериваційного елементу 「る」 [ru] до субстантивної частини мови 「体言+る」 (іменник, займенник і т.д.), мають 1-шу групу дієвідмінювання, і які можна віднести до групи 「言語変化」 [gengohenka] (мовні зміни). 「~る」 є найуживанішим дериваційним суфіксом у молодіжному словотворі [7, с. 23].

Результати аналізу фактичного матеріалу дозволяють стверджувати, що усічена субстантивна частина 体言 складається з двох мор (рідше три мори), при цьому скорочується здебільшого фінальна частина основи. Отже, особливістю ることば, є тенденція до слів із трьох мор (винятки чотири мори), що уможливило виділити інноваційну словотворчу модель 「2 モーラ+」 (2 мори +) (винятки 「3 モーラ+」). Наприклад: コク_る від 告白[する] (зізнаватися); リム_る від リム[ーブ] (перервати контакт, відмови-

тися від аканта в соцмережах); 事故_る від 事故[する] (спричинити аварію); まず_る від まず[い] (заявити невдачі); ドナ_る від [マク]ドナ[ルド] (іти в МакДональдз); ゴチャ_る від ごちゃ[ごちゃ] (робити безлад).

2.2. Прикметникові деривати (派生語) 「形容詞の派生」

Суттєву роль у системі основних способів молодіжного словотворення відіграють **прикметникові деривати** (派生語) 「形容詞の派生」 (досл. пер. ад'єктивні суфікси) ~い, ~げ, ~っぽい, ~過ぎる, ~くさい т.ін. похідні, які породжують молодіжні слова прикметники, шляхом додавання до основи/кореня різних суфіксів. Наприклад: エモい (використовують у значенні різних невиразних емоцій хвилювання, самотність, ностальгія); テクい (від англ. technical, майстерний, вправний, спритний); 謎い (незрозумілий); 水っぽい (дівчина схожа на офіціантку з бару, утворене як асоціація виразу 水商売 «робота в нічних закладах»); 寂しげ (выглядати дуже самотнім).

Окрім суфіксів, при ад'єктивному словотворі використовують і префікси, як притаманні літературній мові так і нестандартні. Аналіз показав, що в сучасному вакамоного широко поширені **префікси інтенсивності**: 超~(チヨ~), 鬼~, スパ~, マジ~, めっちゃ~, ガン~, 激~, ゲロ~, バカ~, 爆~, т.ін., також відзначено перехід негативного значення на та акцентоване позитивне і навпаки. Наприклад: 超チル (дуже/максимально розслаблений, спокійний стан); 鬼かわいい (надзвичайно, диявольськи красива); マジうらやましい (я дійсно, дуже заздрю); めっちゃ面白い (надзвичайно цікаво); めっちゃくさい (нестерпно воняє); 激ウマ (надзвичайно смачно); ゲロラブ (надзвичайно красива дівчина).

2.3. Іменникові похідні/суфікси 「名詞の派生」

У японському молодіжному словотворі широко розвинений словотвір іменників. Суфіксальні іменники можуть бути мотивовані дієсловами, прикметниками, іменниками, в деяких випадках і іншими частинами мови.

Унікальним для вакамоного є відад'єктивний **суфікс** 「~み」 [-mi], який, зберігаючи попередню лексичну семантику, транспортує слово в іменник, надаючи йому граматичної предметності. Наприклад: つらみ (труднощі, горе, неприємності); やばみ (небезпека, ризик); 父親みがある (мати сильні завдатки батька); 分かりみ (згода, розуміння, сильне ствердження).

3. Іншомовні запозичення 「借用」 [shyakyuou].

Дані розвідки показують, що значну роль у поповненні словникового складу молоді відіграють **запозичення**. Використання іншомовної

лексики в мові молоді є своєрідною манерою поведінки, з умовленою стандартами та ідеалами молодіжного середовища. Сприйняття іноземних слів в японській мові наразі відбувається активніше, ніж у будь-якій іншій мові. Перш за все, вони кваліфікують мовця у соціальному плані, підкреслюють рівень інформативності у певній молодіжній групі, виконують функцію кодування інформації, а також несуть в собі експресивну та емоційно-оцінну функції. Запозичена лексика (входить до складу лексичного шару 「外来語」 [gairaigo]), якою рясніє сучасна молодіжна мова, є різноманітною за своєю природою, з наявною великою кількістю елементів гри, семантично та стилістично маркована, оскільки пов'язана зі звичками, смаками, системою цінностей країн Заходу та Америки [14, с. 102–113].

Варто зазначити оригінальний, відмінний від літературного, шлях творення суто молодіжних запозичень. На відміну від позначення відсутніх у стандартній японській мові номінативних одиниць, у молодіжній лексиці ми відзначаємо наявність абсолютних іншомовних синонімів-відповідників, а також розмаїття словотвірних моделей на основі іншомовних елементів. У молодіжних соціолектах процеси запозичення іншомовної лексики піддаються таким самим фонетичним правилам, що і в нормативній мові, а от семантичні зміни несуть більш творчий характер. Наприклад: チョベリバ від 超+ベリー(very)+バッド(bad) (надзвичайно поганий), або його антонім チョベリグ від 超+very+good (надзвичайно хороший); インフルエンサー (від [influence] людина яка має велику залежність від Інтернету); カオス (ситуація, яка здається хаотичною і нескоординованою); チルする/チルってる (від [chill], відпочивати, бути розслабленим); BFF (від [Best Friend Forever], друг назавжди); インパ (від [in park], піти на прогулянку в парк); エモい (від [emotional], емоційний); チキン (від [chicken], трус). З вище наведених прикладів ми бачимо, що японський молодіжний соціолект збагачується запозиченими новоутвореннями шляхом 1) прямого сприйняття (транслітерація); і 2) перефразування, тобто новостворена лексика піддається різним словотвірним процесам.

Цікавим є факт, що нині у молодіжному словотвірному процесі спостерігається тенденція до зменшення словотвірних моделей скорочення іншомовного походження. Такий стан речей та його причини ще не мають статистичних підтверджень, але активно обговорюються у кулуарах японськими лінгвістами. Першочергово це пов'язують з пандемією коронавірусу (COVID-19) та її наслідками.

4. Словоскладання 「複合」 [fukugou].

Слідом за запозиченнями досить продуктивним є **спосіб словоскладання**, який у японській

мови є специфічним через можливості використання трьох шарів лексики (ваго, канго, гайрайго, інколи всіх одночасно). Креативність словоскладання особливо виражена в молодіжному соціолекті, де молодь поєднує здавалося б не об'єднувальні морфеми/лексеми. Наприклад: いけメン (поєднання ваго з гайрайго: термін використовується лише для чоловіків у значенні гарний, красивий); 置き去り (ваго+ваго: залишити щось, як неважливе); こちゃ (ваго+гайрайго: приватний чат у Line); ツイ禁 (гайрайго+ваго: заборона писати твіти); ギャップ萌え (гайрайго+соціолект: мати сильну пристрасть до певної людини або речі); ナイチャン (гайрайго+гайрайго: не мати ніякого шансу); LINE外し (гайрайго+ваго: змусити когось покинути групу в мережі, форма цькування). Як показує аналіз, при всіх типах словоскладання загальним лексичним значенням новоствореної одиниці є сума значень похідних, що своєю чергою не тільки розширює словниковий склад, а і дозволяє більш широко та експресивно виражати думки мовця.

5. Словотвірні моделі «словесної гри» 「言葉遊び」 [kotoba asobi].

Однією із помітних тенденцій сучасного вакамононого є процес поповнення молодіжного лексичного складу через **словотвірні моделі «словесної гри»**. «Словесна гра», за номінуванням А. Йонекава 「言葉遊び」 [kotoba asobi], слугує засобом поділу на «своїх» і «чужих» та зміцнює вагому для молодих людей, групово-вікову солідарність [11, с. 78]. Словесну гру слід розглядати як комплексне, вербальне явище ґрунтоване на свідомій трансформації звукової оболонки лексичних одиниць, задля їх повного/часткового уподібнення з іншим словам/виразами. У молодіжному словотворі новостворені через гру слів одиниці певною мірою є модифікованим варіантом лексики літературної мови, які зазнали переосмислення, тим самим породжуючи нові комічні асоціації.

Молодіжному соціолекту притаманні образність та виразність, тож, окрім традиційних словотворчих засобів (афікси, скорочення, словоскладання тощо), для сучасного вакамононого важливими є і нетрадиційні, утворені грою слів пародії, каламбур, метатеза, контамінація, заміна складу тощо. Одним із способів словотворення, характерного для молодіжних соціолектів, який ми також віднесли до словотвірних моделей «словесної гри», є **редуплікація** 「畳語」 [jyo:go]. У японському молодіжному словотворі явище редулікації відіграє роль особливого, експресивного способу словотворення і виступає як засіб варіювання лексичного значення, поєднуючи інтенсивність, посилення образності та метафоричності слова. Молодь використовує редулікацію, щоб через повторення звуків зробити мову

ритмічною і цікавою, «насолджуючись творенням нових слів, для насолоди їх звучанням» [11, с. 590].

Аналіз фактичного матеріалу дозволив виділити два способи творення молодіжних редуплікацій: 1) редуплікації, утворені з наявних у нормативній мові мовних засобів: ボケボケ (зовсім з'їхати з глузду); 萌え萌え (прояв симпатії до персонажів манга, аніме, з по дитячому гарненькими обличчями); ラブラブ (про романтичні почуття, кохання (від англ. love)); 2) редуплікації, які передають суб'єктивне позначення образу об'єкта чи явища через звукові асоціації: ウルウル (очі вологі від сліз); シャカジャカ (спортивний термоодяг із нейлону); チョメチョメ (комічне слово, фонетизація символів 「○×※*」); ルンルン (гарний, піднесений настрій). Використання редуплікації у сучасному вакамоного тісно пов'язане з бажанням певної соціальної групи виділитися, бути оригінальними в позначенні повсякденних предметів і явищ. Що дає підстави розглядати редуплікацію не лише як лексичний матеріал, а і як безпосередньо менталітет та культуру молоді.

Пародії 「もじり」 [mojiri] – один із способів словесної гри, де творяться нові слова фонетично близькі до вихідного слова, але відмінні за значенням. Пародії використовують для продукування сатиричного, іронічного ефекту, і чим більш непослідовне поєднання двох значень, тим ефективніша комедія. Наприклад: 「おかねもち」 (заможна людина) → 「おこねもち」 утворено шляхом фонетичної зміни морфеми [か] на морфему [こ], компонент вихідної одиниці おかね (гроші) було змінено на おこね (людина яка має зв'язки, блат); 汚職 (корупція) → 汚食 (забруднена їжа); シングルベル (самотній, одинак) від поєднання одинак і дзвіночок.

Римовані слова 「語呂合わせ」 [goroawase], своєрідна лінгвістична гра, сутність якої полягає в поєднанні двох несумісних значень в одній фонетичній формі. Важливими елементами якої є, з одного боку, однакове звучання, а з іншого, семантична невідповідність між двома словами. Метою каламбуру у молодіжних соціолектах є створення комічного і гумористичного ефекту, завдяки якому спілкування набуває унікальності. Наприклад: やっぱりパセリ (досл. пер. все одно петрушка, (все одно, без різниці, хай там що, одна холера)), у цьому випадку ефект каламбуру досягнуто через фонетичну близькість/римування; わけわかめ (わけが分からない) (взагалі нічого не розумію).

Інверсія 「倒置」 [touchi] – це порушення звичного порядку (перестановка морфем) у будові слова, з метою підсилення емпатичного ефекту. У сучасному вакамоного словотвірний спосіб інверсія здебільшого використовують підлітки,

яким притаманна емоційна нестабільність, безглузді вчинки, які вони врізнобіч підкреслюють мовною поведінкою. Наприклад: まいう від [うまい] (смачно); ぼさる від [さぼる] (саботувати, прогулювати); めんご від [ごめん] (вибачте); グじんがい від [がいじん] (іноземець).

II. Лексико-семантичний рівень способів молодіжного словотворення.

Повертаючись до класифікації способів молодіжного словотворення, запропонованої А. Йонекава, розглянемо другий із найбільш продуктивних рівнів словотвору – лексико-семантичний. Аналіз лексикографічних джерел нашого дослідження засвідчив, що, порівняно з морфологічними способами словотворення, зміна семантичного значення стандартизованих одиниць є менш продуктивним способом творення молодіжної соціолектної лексики.

Лексико-семантичні словотвірні перетворення розглядають разом зі зміною семантичного обсягу, в основі якого лежить збагачення семантичної структури слова. Для позначення актуальних понять молоді здебільшого використовує уже наявні в нормативній мові лексичні одиниці, не порушуючи їх форму, а переосмислюючи їх значення метафорично та метонімічно. При цьому варто зазначити, що, зважаючи на самотність світосприйняття та психологію носіїв, характер таких переосмислень є специфічним. В основі семантичних змін лежить перенесення назви, при якому денотат не має спільних суттєвих ознак, тобто лексика не зазнає зміни фонетичних та граматичних характеристик, а змінюється лише її лексичне значення. Різновидом таких перетворень є метафора, метонімія та синекдоха, які розрізняють за показником абстрактності [15].

Метафори в молодіжних соціолектах створюють власний комунікативний простір, виконуючи функцію ідентифікації та вираження внутрішньої і зовнішньої експресії. Морфологічна структура метафор японського молодіжного соціолекту характеризується різноманітністю структурних моделей. У нашому дослідженні ми зосередили увагу на розподілі молодіжних метафор за денотативною ознакою. Нижче наведено приклади, пов'язані зі схожістю між початковою та цільовою сферою: 闇で (бути невидимим, необізнаним); へこむ・なえる・しょげる・落ちる (депресія, стан невпевненості в собі, відсутність мотивації); あげみざわ (зростаюча напруга); パンダめ (яскравий макіяж очей, схожий на панду); 空気君 (непримітна, не цікава особа); ベタ (застрягти, не розвиватися).

Різновидом семантичної деривації називають і **метонімію**. Ґрунтуючись на характеристиках суміжності і спорідненості метонімії, К. Сето (1997) визначає метонімію як свого роду перене-

сення властивостей предмета чи явища на інший, який асоціюється з даними за суміжністю [16]. Більшість проаналізованих нами прикладів метонімії морфологічно є скороченнями, зокрема, виявлено багато іменників скорочених до 2-х мор та вербалізованих способом 「ることば」. Саме завдяки метонімії молодь із назви об'єкта утворює дієслово, що позначає дію яка здійснюється в цьому об'єкті. Іншими словами, де довгий опис дії призводить до складного вислову, спосіб метонімії дає змогу референту виражатися не лише формально, а і семантично коротко. Наприклад: スタバール ((коли) сидіти з чашкою кави в Starbucks); ジベタリアン (сидіти на землі й вести розмови); 諭吉・諭吉先輩 (купюра в 10000 єн); 半ケツ (сидіти вдвох на одному стільці); ぺら (брехлива людина).

До лексичної метонімії відносять і фігуру мовлення **синекдоха**, яка передбачає перенесення значення від цілого до його частини. Наприклад: 飛べっ ((*досл.* лети) крик, коли мовець хоче, щоб інша людина зникла); 萎え ((*досл.* впасти духом) крик, коли почуття зникають і немає сил для боротьби); パリってる (пурхати, як Періс Гілтон). Отже, піддавши аналізу низку молодіжних алегорій, ми можемо стверджувати, що не лише морфологічні міркування, а і семантичні слугують номінативним цілям та сприяють збагаченню словникового складу як молодіжних соціолектів, так і японської мови загалом.

Результати нашого дослідження дозволяють також стверджувати, що для молодіжних словотвірних моделей, при творенні окремих соціолектних одиниць, характерним є участь двох, або декількох способів словотворення з залученням різних шарів японської лексики, одночасно. У процесі творення нових лексичних одиниць молодіжна мова також взаємодіє з іншими варіантами літературної мови: просторіччя, регіональні діалекти, інші соціолекти, з яких носії молодіжних соціолектів запозичують лексику для поповнення свого словникового складу. Суттєвого значення в системі основних способів словотворення молодіжної лексики відіграє творення формально нової номінативної одиниці. Словотвір у молодіжному мовленні слугує не стільки творенню нових одиниць, скільки тво-

ренню яскравих, образних слів, значна частина яких є експресивними модифікаціями літературної та розмовної лексики [7].

Висновки та перспективи досліджень. Проведене дослідження уможливило дійти висновку, що молодіжний словотвір є одним із самих продуктивних каналів розвитку словникового складу молодіжних соціолектів. За допомогою різноманітних словотвірних моделей молодь фіксує новітні соціальні явища та творить як абсолютно нові лексичні одиниці, так і нові похідні слова через уже наявні лексеми літературної мови. Аналіз способів словотворення японської молодіжної лексики дозволяє стверджувати, що найбільш продуктивними є словотвірні скорочення 「略語」 [ryakugo]. З меншою частотністю використовуються афіксальні способи словотворення, іншомовні запозичення та словоскладання. До малопродуктивних способів словотворення сучасного вакамоного слід віднести пародії 「もじり」, римовані слова 「語呂合わせ」, інверсії 「倒置」. В основі молодіжного словотвору лежить креативний підхід щодо використання загальномовних ресурсів з можливою трансляцією інформації в максимально скороченій, і разом з тим доволі об'ємній змістовній формі. Дані проведеного нами дослідження дозволяють в повній мірі стверджувати, що молодіжні соціолекти мають вагомий вплив і є доволі значущими у взаємодії з нормативною мовою. Новостворені молодіжні слова втрачаючи свою соціальну належність, стають широко вживаними серед інших соціальних груп, а багато з них закріплюються у словниках нормативної мови.

Отже, вивчення лексичного складу сучасного японського молодіжного соціолекту та його продуктивних способів словотворення є цілком доцільним і перспективним у прогнозуванні процесу зміни та збагачення нормативної японської мови, оскільки саме тут відбувається постійний взаємообмін різними елементами соціальних варіантів мови. Систематизація молодіжних способів словотворення, за допомогою яких творяться нові соціолектні лексеми з явно вираженим емоційно-оцінним компонентом, відкриває нові перспективи в дослідженні словотвірних інновацій та розширює розуміння мовної картини світу сучасної японської молоді.

ЛІТЕРАТУРА

1. 井上 史雄. 若者ことばと新方言. 東京, 1994. 303 ペ.
2. 井上 逸兵. ネット社会の若者ことば (特集・若者ことば大研究—変容するコミュニケーション環境の中で). 月刊言語. 2006. 35(3). ペ. 60–67.
3. 松田 謙次郎. ネット社会と集団語 (特集・ネット社会の集団語). 日本語学. 2006. 25(10). ペ. 25–35.
4. 北原 保雄. K Y式日本語・ローマ字略語がなぜ流行るのか. 東京, 2008. 144 ペ.
5. 北原 保雄. みんなで国語辞典2 あふれる新語. 東京, 2009. 256 ペ.

6. 堀江 佳以. 若者言葉にみられる言語変化に関する研究: 論文博士: 08601. 九州大学. 2014. 228 ぺ.
7. 堀江 佳以. 若者言葉の研究・SNS時代の言語変化. 福岡, 2022. 228 ぺ.
8. 窪菌 晴夫. 新語はこうして作られる (もっと知りたい!日本語). 東京, 2002. 177 ぺ.
9. 米川 明彦. 現代若者ことば考. 東京, 1996. 242 ぺ.
10. 米川 明彦. 若者言葉を科学する. 東京, 1998. 312 ぺ.
11. 米川明彦. 集団語の研究(上巻). 東京, 2022. 672 ぺ.
12. 米川 明彦. 平成の新語・流行語辞典. 東京, 2019. 678 ぺ.
13. 森岡 健二. 略語の条件. 日本語学. 1998. 7. ぺ. 4-12.
14. Nakagawa A., Nagata A. The Use of English in the Youth Dialect: The Genius of Language Use. *Kinki University Language Institute Journal*. 1999. Vol. 8(1). P. 102-113.
15. 松本 曜. 認知意味論 (シリーズ認知言語学入門). 東京, 2003. 322 ぺ.
16. 瀬戸 賢一. 認識のレトリック. 東京, 1997. 250 ぺ.

REFERENCES

1. Inoue, F. (1994). Hougengaku no shinchihei [New horizon of dialectology]. Tokyo: Meiji syoin [in Japanese].
2. Inoue, I. (2006). Young people's language in the online society. (Special feature: A major study of young people's language – in a changing communication environment). *Monthly Language*. 35(3), P. 60-67. [in Japanese].
3. Matsuda, K. (2006). Net Society and Collective Language (Special Issue on Collective Language in the Net Society). *Japanese Linguistics*. 25(10), P. 25-35. [in Japanese].
4. Kitahara, Ya. (2008). Why KY-style Japanese and romaji abbreviations are so popular. Tokyo: Taisyukan-syoten [in Japanese].
5. Kitahara, Ya. (2009). Everyone's Japanese Dictionary 2 A flood of new words. Tokyo: Taisyukansyoten [in Japanese].
6. Horie, K. (2014). Studies on linguistic changes in young people's words: doctoral thesis: 08601. Kyushu University [in Japanese].
7. Horie, K. (2022). Research on youth language. Linguistic change in the age of social networking. Fukuoka, Kyusyu daigaku syupan kai [in Japanese].
8. Kubozono, H. (2002). This is how new words are made (want to know more!). Tokyo: Iwanami Shoten [in Japanese].
9. Yonekawa, A. (1996). Gendai wakamono kotoba kou [Reflections over modern youth language]. Tokyo: Maruzen [in Japanese].
10. Yonekawa, A. (1998). Wakamonogo wo kagakusuru [Study of youth language]. Tokyo: Meiji syoin [in Japanese].
11. Yonekawa, A. (2022). Shyudangono kenkyuu [Study of Social Dialects]. (Upper volume). Tokyo: Tokyodou syupan [in Japanese].
12. Yonekawa, A. (2019). New words of the Heisei era: a dictionary of fashionable words. Tokyo: Tokyodou syupan [in Japanese].
13. Morioka, K. (1998). Abbreviations conditions. *Japanese language*. Tokyo: Meiji syoin [in Japanese].
14. Nakagawa, A., Nagata, A. (1999). The Use of English in the Youth Dialect: The Genius of Language Use. *Kinki University Language Institute Journal*. 8, P. 102-113.
15. Matsumoto, Y. (2003). Cognitive semantics (Series: Introduction to cognitive linguistics). Tokyo: Taisyukan-syoten [in Japanese].
16. Seto, K. (1997). The Rhetoric of Recognition. Tokyo: Kaimeisya [in Japanese].